

20 Φεβρουαρίου

Ανεγνώσατε εἰς τὰς ἐφημερίδας τὰς λεπτομερείας τοῦ μυστηριώδους ἐγκλήματος, τὸ ὁποῖον προχθὲς ἐξέβραθεν ἐν Πειραιεὶ ἢ θάλασσα, ἢ μεγάλην προδότις. Γνωρίζετε ὅτι τὸ πτώμα τοῦ θύματος ἦτο ἀκέφαλον καὶ γυμνὸν μέχρι τοῦ ὤμου· ὅτι μία περισκελίς, ἐν ἐσώδρακον καὶ ἀνὰ ἐν ζευγος κνημίδων καὶ ὑποδημάτων ἦσαν τὰ μόνα του ἐνδύματα· ὅτι κατὰ τὰ ψευδῆ συμπεράσματα τῆς ἰατροδικαστικῆς, ἦτο ἄνθρωπος ἡλικίας ἄνω τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν, ἐργατικὸς καὶ ἰσως ναυτικὸς· ὅτι ἀπέθανεν ἐκ τῆς καρτομύσεως καὶ κατόπιν ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν· ὅτι πολὺ ὀλίγα ἔχνη ἀντιστάσεως ἔφεραν, ἐξ οὗ εικάζεται ὅτι οἱ ἄγνωστοὶ κακοῦργοι θὰ ἦσαν περισσότεροὶ τῶν δύο· καὶ ὅτι, τέλος πάντων, τὸ ἐγκλήμα ἐξακολουθεῖ νὰ μένῃ μυστήριον, μὴ ἀποδειχθείσης τῆς ταυτότητος τοῦ θύματος καὶ οὐδενὸς σημείου παρουσιάσθέντος μέχρι τοῦδε, ἐφ' οὗ νὰ δύναται νὰ στηριχθῆ ἢ εἰς βαθύτατον σκότος πλανωμένη ἀνάκρισις.

Θὰ ἐπιστήθω μόνον τὴν προσοχὴν σας καὶ θὰ προκαλέσω τὰς σκέψεις σας ἐφ' ἑνὸς ἐπεισοδίου, τὸ ὁποῖον ἐγέννησεν ἢ ἀπρόοπτος ἀποκάλυψις. Μία δυστυχῆς μήτηρ, τῆς ὁποίας ὁ υἱὸς ἀπελθὼν εἰς ταξείδιον δὲν τῇ εἶχε δώσει πρὸ πολλοῦ δείγματα ὑπάρξεως, ἐνόμισεν ἢ μᾶλλον ἐσχημάτισε τὴν βεβαιότητα, ὅτι τὸ ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἐκβρασθὲν ἦτο τὸ πτώμα τοῦ υἱοῦ τῆς. Καὶ ἤρχισε τοὺς ὀλολυγμοὺς καὶ τοὺς θρήνους καὶ ἐνηγκαλιζέτο παράφορος τὸ γυμνὸν σῶμα καὶ ἐζήτηε ναυτοκτονήσῃ ἐπὶ τῆς ἀκεφάλου ἐκείνης συμφορᾶς. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλημμύρας τῶν δακρῶν καὶ τοῦ μητρικοῦ σπαραγμοῦ, ἢ ἀνάκρισις ἐνόμισεν — ἢ μᾶλλον ἐσχημάτισε καὶ αὐτὴ τὴν βεβαιότητα, — ὅτι εἴθε τὸν μῖτον τοῦ ἀπροσίτου λαβυρίνθου καὶ διέταξε μάλιστα καὶ τὴν σύλληψιν τῶν λειβούχων, οἱ ὁποῖοι εἶχον μεταφέρει τὸν ἀπωλόλота υἱόν, ἀμέσως ἐνοχοποιηθέντων ἐπὶ ληστεία μεταφόνου. Ἐν τούτοις ὁ τηλεγράφος, ὁ μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας ὑπηρετῶν τὰς θρηνοῦσας μητέρας καὶ τοὺς χαιρόντας ἀνακριτὰς, ἀπέδειξε ταχέως τὸν υἱὸν τῆς γυναικὸς ἐκείνης ὄσον καὶ ὑγιᾶ, μὲ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ τὰ χροῖα ἐντὸς τοῦ θυλακίου. Σκότος βαθύ, μετὰ τὸ ἀπατηλὸν ἐκεῖνο φῶς, ἐκάλυψε πάλιν τὸ ἐγκλήμα, ἐν ᾧ ἀντιθέτως ἢ αἰγλή τῆς χαρᾶς ἐπεχύνετο ἐπὶ τῆς μητρικῆς καρδίας, τῆς τὸσον ἀδικῶς σπαραχθείσης. Ἄλλη μήτηρ, εὐτυχῆς ἰσως καὶ ἄγνωσθῆ ἐκείνην τὴν στιγμήν, ἔπρεπε νὰ θρηνήσῃ τὸν νεκρόν, τὸν ὁποῖον συνώδυσαν εἰς τὸν ἄδοξον τάφον μόνον τὰ ξένα, τὰ ἐκ παρανοήσεως ἐκεῖνα δάκρυα. Ἄλλ' ἦσαν ἄρα γε διὰ τοῦτο ὀλιγώτερον θερμὰ καὶ ἐξίλαστῆρια, καὶ παρὰ τῷ Θεῷ,

τῷ κοινῷ πατρὶ ὄλων τῶν μητέρων καὶ ὄλων τῶν τέκνων, ἐξήγγισαν ἄρα γε ὀλιγώτερον τὰς ἁμαρτίας τοῦ θύματος, ἢ ἐδάρουναν μικρότερον τὴν θέσιν τῶν κακοῦργων, οἱ ὁποῖοι ἐπροξένυσαν τὸσον θλίψιν εἰς μίαν μητέρα ξένην, ἢς ἐξῆ ὁ υἱός; Ἰδοὺ θέμα, τὸ ὁποῖον ἂν ἐπραγματεύετο ποιητὴς ἄξιος τοῦ ὀνόματος, θὰ ἔγραφεν ἀναμφιβόλως ἐν ὀρειάτατον ποίημα.

Ἄλλὰ καὶ ἢ σπανία περιπτώσις τοῦ υἱοῦ ἐκείνου, τοῦ θρηνηθέντος ὡς νεκροῦ ὑπὸ τῆς ἰδίας μητρὸς, δὲν εἶνε δι' ἡμᾶς ὀλιγώτερον ἐνδιαφέρονσα. Κανεὶς βέβαια δὲν ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ἀγάπης τῶν γονέων τοῦ ὅσον ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ἀγάπης τῆς ἐρωμένης του, οὐδὲ θὰ νύχετο νὰ τύχῃ παρομοίας τραγικῆς περιστάσεως διὰ νὰ τῷ δευχθῆ ἐν ὄλῃ τῆς τῆς θερμότητι καὶ τῆς παραφορᾶς. Ἐν τούτοις, ἂν εἰς πάντα καὶ διὰ πάντα ἢ ἀμφιβολία εἶνε ὁ κληρὸς τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, πόσον εὐτυχῆς κατὰ βάθος μᾶς φαίνεται σήμερον ὁ υἱὸς ἐκείνος, ὁ λαβὼν τὸσον ἄπτὸν τῆς μητρικῆς στοργῆς τὸ δείγμα, καὶ πόσον θερμότερον, πόσον τρυφερότερον καὶ περιπαθέστερον ὀφείλει τοῦ λοιποῦ νὰ γαπᾶ τὴν μητέρα του, ἢ ὁποία ἠθέλησε ναυτοκτονήσῃ ἐπὶ τοῦ ὑποτιθεμένου πτώματός του, καὶ διὰ νὰ ἰκανοποιηθῆ διὰ τὸν σπαραγμὸν τὸν ὁποῖον ἀκουσίως τῇ ἐπροξένυσεν, πόσα πρέπει νὰ πράξῃ ὑπὲρ αὐτῆς κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὑπολειπομένων ἡμερῶν, ἕως οὗ ὁ εἰς θρηνήσῃ τὸν ἄλλον ἀλθῶς! Τὸ παράδειγμα, νομίζω, εἶνε ἄρκετὰ διδακτικόν. Ἐχετε ἄρκετὴν φαντασίαν, ὥστε νὰ ἀναπλάσετε τί θὰ ἔκαμνεν ἢ μήτηρ σας — ὅσοι εὐτυχεῖτε νὰ ἔχετε ἀκόμῃ μητέρα, — εἰς αἰθῆρας εὐρίσκετο εἰς τὴν θέσιν τῆς μητρὸς ἐκείνης. Καὶ εἰς τὴν φαντασίαν σας δὲν ἀρνηθῆ νὰ σας παρουσιάσῃ εἰκόνα μυριάκις ἀλγεινότεραν ἐκείνης, τὴν ὁποῖαν σὰς περιέγραψα ἀνωτέρω, διὰ τὴν νὰ μὴ ὑποκαταστήσετε καὶ σεῖς τὸν ἑαυτὸν σας εἰς τὴν θέσιν τοῦ υἱοῦ καὶ νὰ θεωρήσετε ἰδικὰ σας πλέον τὰ καθήκοντα τὰ ὁποῖα, ἐκ συμφώνου βέβαια, τῷ ἐπεβάλαμεν;

Τώρα ἐπεθύμουν νὰ σας ὀδηγήσω εἰς τὸν τόπον καὶ τὴν ἡμέραν ὅπου, ἄνευ παρανοήσεων πλέον κλαίουν τοὺς νεκροὺς τῶν οἱ ζῶντες: Εἰς τὸ Νεκροταφεῖον, τὸ Ψυχοθάββατον. Ἄλλ' ὅπως γίνεται ἢ πάνδημος ἐορτῆ, ἢ ἡμέρα τῆς θλίψεως καὶ τῶν δακρῶν — ὥραία, ἀνοιξιὰτικὴ ἡμέρα φέτος — καταντᾶ ἡμέρα γελῶτων καὶ χαρᾶς· ἐπειδὴ δὲ ὀλίγην κλίσιν αἰσθάνομαι πρὸς τοὺς τραγελάφους, προτιμῶ νὰ σας ἀφήσω ἐδῶ.

Γρ. Ξ.

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ἡ πορεία τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν ψαλλομένης μουσικῆς εἶνε ζήτημα ἄρκετὰ ἐνδιαφέρον, ὥστε νὰ ῥίπτῃ τις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐν ἐπισταμένον βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ, ὅπως καταγράψῃ ἐκάστοτε τὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκεται. Εἶνε μεταξύ πολλῶν ἐν ἐκ τῶν οὐσιωδωτέρων σημείων τῆς ἠθικῆς ἐξελίξεως τῆς κοινωνίας.

Ἐν τῷ συνόλῳ ἐξετάζων τις τὸ πρᾶγμα δύναται μετὰ τινος κόπου νὰ εὕρῃ, ὅτι προοδεύομεν, ἢ τουλάχιστον, ὅτι ὑπάρχει ἢ τάσις τῆς προόδου.

Ἡ θέσις τῆς μουσικῆς δὲν εἶνε ἢ αὐτὴ εἰς τὰς διαφόρους Ἐκκλησίας· καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἢ ἀκολουθουμένη ὁδὸς οὐδαμῶς εἶνε ἢ αὐτὴ πανταχοῦ. Τοῦτο δεικνύει ἐπαρκῶς, ὅτι δὲν ἤλθομεν ἀκόμῃ εἰς γενικὴν συνεννόησιν περὶ τοῦ τί πρόκειται νὰ κάμωμεν. Ὁ σκοπὸς ἡμῶν, κατ' ἐμέ, πρέπει νὰ διατυπωθῆ ὡς ἐξῆς:

1ον Καλλιέργεια καὶ ἐξευγενισμὸς τῆς ὑπαρχούσης βυζαντινῆς μουσικῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νεωτέρου καλλιτεχνικοῦ αἰσθηματος, τοῦ ἀληθοῦς καὶ περρωτισμένου, ἐννοῶ. Ἐπομένως διόρθωσις τοῦ κακοζήλου ὕψους, εἰς τὸ ὁποῖον πολλὰκις ψάλλεται καὶ καθαρισμὸς αὐτῆς ἀπὸ τῶν υπερβολικῶν βυζαντινισμῶν, διὰ νὰ εἴπω οὕτω, τοὺς ὁποῖους ἔχει ὀμολογουμένως εἰς πολλὰ σημεία. Ἄλλὰ, πρὸς Θεοῦ, προσοχὴ μεγάλη εἰς τὰς μεταβολὰς αὐτάς. Ἢδη ἔχομεν περιπέσει ὑπὸ τινος ἐπόψεως εἰς τὰ ἀντίθετα λάθη. Οὕτω, ζητοῦντες νὰ διορθώσωμεν τὴν μονοτονίαν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν βυζαντινῶν ἁσμάτων, καταφεύγομεν ἐνίοτε εἰς τροπὰς τῆς φωνῆς ἐξεζητημένας, εἰς υπερβολικὴν χρῆσιν τοῦ forte καὶ τοῦ pianissimo, καὶ οὕτω φθάνομεν εἰς τὸ θεατρικὸν ὕψος. Ἡ ρινοφωνία, τὴν ὁποῖαν δικαίως ζητοῦμεν νὰ ἐξορίσωμεν, ἀντικατεστάθη πολλαχοῦ ὑπὸ γοερῶν κραυγῶν, καὶ ἀντὶ τοῦ πρὶν ψάλτου, ὅστις ἐψάλλε μὲ κλειστὸν τὸ στόμα, ἔχομεν τώρα εἰς τινὰς τετραφώνους χορούς, αἰδούς, οἱ ὁποῖοι ἐκ παρανοήσεως τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ὕψους, δίδουσιν εἶδος ἐπιδεικτικῆς μεγαλοπρεπειᾶς εἰς τὴν φωνὴν των, σχηματίζοντες ἰδιαιτέρως πῶς τὴν κοιλότητα τοῦ στόματος.

2ον Νὰ εἰσαχθῆ πανταχοῦ, ὅπου ψάλλουν ἤδη εἰς τετραφωνίαν, ὅλη ἢ ὑπαρχούσα καλὴ μουσικὴ, ἔστω καὶ μὴ γεγραμμένη ἐπὶ τῇ βάσει βυζαντινῶν μελῶν, ἀλλ' ἔχουσα καθαρῶς εὐρωπαϊκὸν χαρακτήρα. Τοιαύτη εἶνε ἢ ὥραία μουσικὴ τοῦ Α. Κατακουζηνοῦ (τῆς ὁποίας ἄλλως τε πολλὰ εἶνε γεγραμμένα καὶ ἐπὶ βυζαντινοῦ μέλους) ψαλλομένη μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀνακτόρων, καθὼς καὶ ἢ ὥραία ἐπίσης τοῦ Ῥαντχάρτιγγερ, ψαλλομένη ἐν τῇ ἁγίᾳ Εἰρήνῃ.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μουσικῆς δὲν προτείνω ὡς τελικὸν σκοπὸν, ἀλλὰ θεωρῶ ἀναγκαίαν τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῆς ὡς προσωρινῆς, ὡς μεταβατικῆς μουσικῆς¹, ἐκεῖ ὅπου οὕτως ἢ ἄλλως ἀπερασίθη νὰ ψάλλεται τετραφωνία. Διότι οὗτος εἶνε ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ ἐκρύγωμεν ἀπὸ τὴν διάμεσον καὶ σφαλερὰν θέσιν, εἰς ἣν εὐρίσκονται τινὲς τῶν Ἐκκλησιῶν μας, ὅπου κατ'

¹ Ἄν δὲν ἀπατώμαὶ παρόμοιον δρόμον ἠκολούθησεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἢ Ρωσικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀντικαταστάσασα κατ' ἀρχὰς τὸ μονόφωνον ἄσμα διὰ ξένης τετραφωνίας, ἕως οὗ ἔγραψεν ἰδίαν μουσικὴν.